

tæk

NR. 1 • MARTS 2020

STRAATGETS KONTOR

ISSN 2246-3275

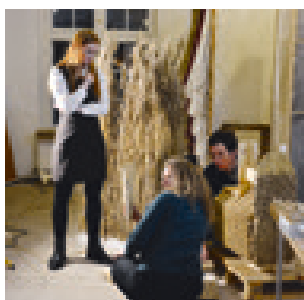
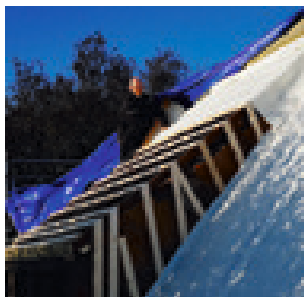
Læs bl.a. om:

Forsiden: Tyskerne er på mange fronter foran danskerne, når det drejer sig om miljøbevidst adfærd og grøn omstilling. Derfor er en investor, der også personlig tænker grønt, overbevist om, at 41 nyopførte huse med stråtag midt i naturen ved Flensburg Fjord er en god forretning. Der er satset på høj kvalitet og bæredygtige materialer i den nye "tagrørslandsby", som den hedder - direkte oversat. Læs artiklen side 12.

Kommentar til seminaret

Der var igen gang i brandslukning under årets seminar, som bliver refereret og kommenteret af tækkemand Uffe Steen-Nielsen, Tækkepartner på Orø.

9 Sepatec vil eksportere

Den så udbredte danske brand-sikringsmetode skal nu eksporteres, satser firmaet Sepatec A/S på – og der er allerede solgt til Belgien og Holland.

16 Kun for tækkemænd

Tæk indfører fra denne udgave "De grå sider", som er forbeholdt tækkemænd. Her kommer der fagligt stof, som kun interesserer fagets udøvere og senere forhåbentlig også debat om emner, der optager tækkemændene.

22 En tækket håndværkerskole

I Gambia er en helt ny håndværkerskole skudt op, tegnet og bygget med hjælp fra bl.a. danske arkitektstuderende. Kirstine Bovbjerg fortæller fra turen til Afrika, hvor stråtaget i dette tilfælde kun holder 5 år – og det er godt, skriver hun.

32 Arkitektskole fokuserer på strå

20 studerende på Kunstakademiets Arkitektskole i København har afsluttet deres 10 uger lange master-forløb, hvor udgangspunktet var at se på strå med nye øjne.

STRAATAGETS KONTOR APS ejes af Tækkelaugget. Kontoret støttes økonomisk af Sepatec A/S og Tækkelaugget.

STRAATAGETS KONTOR er branchekontor for tækkemændene og sekretariat for den internationale sammenslutning af organiserede tækkemænd, ITS – International Thatching Society.

FORMÅLET med kontoret er at medvirke til at fordoble antallet af tækkede kvadratmeter i Danmark inden 2023. Det skal ske gennem fagligt udviklingsarbejde, kvalitetssikring, opbygning og formidling af viden, billigere brandforsikringer og markedsføring.

STRAATAGETS KONTOR udgiver bladet TÆK, som udsendes til samtlige tækkemænd i Danmark og Sverige samt til udvalgte målgrupper med interesse for og tilknytning til tækkebranchen.

TÆK udkommer 4 gange årligt ved begyndelsen af hvert kvartal.

Ansvarshavende redaktør og kontakt:

Jørgen Kaarup • joergen@kaarup.eu • T 2125 9188

Grafisk produktion: WERKs Grafiske Hus a/s. Oplag: 600 stk.

I BESTYRELSEN FOR STRAATAGETS KONTOR:

Tækkemand Thomas Gerner

Hornebyvej 65, 3100 Hornbæk • T 2521 7752 • mail@horneby.dk

Tækkemand Henrik Henriksen

Ryttermarken 29, 5700 Svendborg

T 2127 9237 • hh@adslhome.dk

Arkitekt MAA Sven Jon Jonsen

Lindevangen 89B, 2830 Virum

T 2011 9711 • svenjonjensen@mail.tele.dk

Professor Anne Beim, Det Kgl. Danske Kunstakademi Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, anne.beim@kadk.dk

Generalforsamlingen 2020

Sammenlægningen af Dansk Byggeri og Dansk Industri's betydning for Tækkelaugget.

Den tækkede Carlslund kro i Odense dannede rammerne om min lørdag i weekenden. Det var en god og spændende dag med mange gode input fra de medlemmer, som var mødt op for at høre om året der var gået, samt hvad der er vigtigt for laugget og branchen i det kommende år.

Et af de store emner var den forestående sammenlægning af Dansk Byggeri og Dansk Industri.

Mange har nok tænkt tanken, at Tækkelaugget kunne forsvinde i en sammenlægning mellem de to store erhvervsorganisationer. Men det virker, som de har tænkt sig godt om i Dansk Byggeri, inden de startede de indledende forhandlinger med Dansk Industri.

Dansk Byggeri flytter ind i Dansk Industri, med hele pakken, Byg Garanti-ordningen forbliver den samme, vi bevarer tilknytning til Træsektionen og vi beholder Jesper som konsulent - så i det nære kommer vi ikke til at mærke den store forskel.

Samtidig bliver det billigere at være medlem, og vi får en stærkere organisation i ryggen, på mange områder, ikke mindst på bæredygtigheds- og klimadagsordenen, hvor Dansk Industri står stærkt.

Tækkelaugget har én stemme, som skal afgives den 9. juni. Vi i bestyrelsen skal have fundet vores holdning og hører gerne, hvis nogen har input til debatten.

Ved årets generalforsamling blev nogle af det kommende års projekter gennemgået. Et af de store emner for mig og Tækkelaugget er efteruddannelse af tækkemænd. Der er alt for mange, der ikke kender eller bruger Veludført Stråtag, når der tækkes. Få udfører kvalitetssikring, og der er for lidt fokus på arbejdsmiljø og sikkerhed. Det skal der laves om på.

Vi vil derfor i løbet af året tilbyde nogle dage, hvor vi går i dybden med nogle af de problematikker, som opstår ved udførelse af stråtag. Her vil vi også, i samarbejde med Bambus og Dansk Byggeri, sætte fokus på arbejdsmiljø og opsætning af stillads til tagarbejde.

En anden stor udfordring, er at få de unge til at vælge håndværk. Derfor skal vi ud og have fat i de unge mennesker, så vi kan få lærlinge til branchen og dermed flere veluddannede tækkemænd. Dette gøres ved en målrettet indsats på de unges præmisser og platforme.

Der er stor fokus på bæredygtigt nybyggeri, og hvis vi skal være med, som det foretrukne materiale, så skal vi have styr på fordele og begrænsninger i forhold til anvendelse af strå og miscanthus. Så derfor har brandgodkendelse af tækkede facader høj prioritet i 2020.

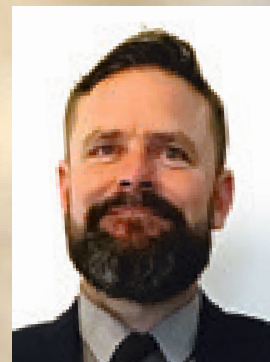
Vores høje ambitionsniveau gør, at der blev fremlagt et budget med et lille underskud ved generalforsamlingen. Det udmundede sig i en diskussion om kontingentets størrelse i forhold til aktivitetsniveauet.

Det blev derfor besluttet at hæve kontingentet med kr. 1.000,00 for at bevare fremgangen i branchens udvikling. Fra næste år vil prisen for at være medlem af Tækkelaugget, og dermed støtte branchen fremgang, være kr. 2.500,00.

Der er stadig en besparelse på medlemskabet, hvis Dansk Byggeri hvis bliver sammenlagt med Dansk Industri. Så, inklusive medlemskab af Tækkelaugget, vil en mellemstor virksomhed, med en lønsum på kr. 1.000.000, spare kr. 2.012,00 pr år.

MERE TRÆ I BYGGERIET

Jeg har i årets løb snakket meget om klima og bæredygtighed og det vil jeg fortsat gøre. For vi har et materiale, som har store klima og miljøfordele og som med kæmpe fordele kan bruges, når der skal bygges bæredygtigt og når huse certificeres med DGNB eller andre mærkninger.

AF THOMAS GERNER,
FORMAND,
TÆKKELAUGET

I denne uge kom Klimarådet med deres anbefalinger til at nå regeringens klimamål.

Det kræver en stor indsats fra hele Danmark, for at opfylde målet om 70% reduktion af den danske Co2-udledning i 2030. Det fastslår Klimarådet, som netop har udsendt rapporten "Kendte veje og nye spor til 70 procents reduktion - Retning og tiltag for de næste ti års klimainsats i Danmark".

Rådet peger på energieffektiviseringer i bygningers drift, og energioptimering af de ældre bygninger. Her ser jeg et stort potentiale, hvis vi kan komme i mål med brandgodkendelsen af de tækkede facader. For så kan den ældre boligmasse bevares, hvor der ifølge rådet er en kæmpe Co2 besparelse at hente, hvis den bliver energirenoveret.

Hvis man er kreativ, kan strå sagtens implementeres i en energirenovering, med fordel, på grund af deres isoleringsevne. Bare se Caspar Halls 70'er bungalow, som blev moderniseret, så den i dag

fremstår moderne med strå på facaderne. Mulighederne er store, hvis man tør.

Bygninger står for næsten 40 procent af det samlede energiforbrug, og især i den ældre boligmasse er der besparelser at opnå, vurderer Klimarådet. Godt 65 procent af bygningsarealet er nemlig opført før 1980. Ifølge Statens Byggeforskningsinstitut bruger bygninger bygget før 1950 i gennemsnit 500 kilowatttimer pr. kvadratmeter årligt, mens bygninger, der er bygget efter 1960'erne og 1970'ernes bygningsreglement, bruger 260-340 kilowatttimer pr. kvadratmeter. I dag bruger nye bygninger under 40 kilowatttimer pr. kvadratmeter årligt.

Samtidig peger Klimarådet på opførelsen og udvidelse af den eksisterende boligmasse, hvor der med fordel kan kigges på brugen af materialer.

KLIMARÅDET VURDERER AT,

"Vi formentlig allerede i dag er nået til det punkt, hvor nye bygningers udledninger fra materialeforbrug og byggeri

overstiger udledninger fra energiforbruget i bygningernes levetid. Derfor bør vi have et øget fokus på klimabelastningen fra byggematerialer".

Klimarådet foreslår, at der bruges mere træ i byggeriet. Her tænker jeg at man med fordel kan bruge træ, sammen med andre biobaserede materialer, såsom strå, idet vi ved at strå har samme evne til at optage og binde Co2.

"For det første kan det reducere mængden af Co2-intensive byggematerialer som beton og stål, og for det andet kan det binde træernes kulstof i bygninger. Her kan en forbrugsafgift på byggematerialer baseret på deres CO2-aftryk bidrage positivt" skriver rådet.

Det er her vi skal byde os til og komme på banen. Det kunne være fedt, hvis strå kunne være en del af fremtidens byggeri. Så lad os, med vores EPD i hånden, gå en bæredygtig fremtid i møde.

#sammenervistærkest

BRANDIMPREGNERING

PROBLEMER MED AFSTAND TIL SKEL

Her kan MAGMA-FIRESTOP typisk hjælpe til en dispensation.

Vi har Rigtig meget erfaring med manglende afstand til skel.

Ring for hjælp. tlf.: 62219600

www.magma-firestop.dk

STRÅTAGSVINDUER.dk

God kvalitet – Gode priser

**FORÅRSTILBUD
I APRIL & MAJ**

Kvistvindue 80 cm x 120 cm
8.500,00 kr. excl. moms
incl. spejl.

Kvistvindue 90 cm x 150 cm
9.000,00 kr. excl. moms
incl. spejl.

Få et **GODT TILBUD** ved
køb af større mængder

Vi laver også specialfarver og -mål efter eget valg!

Ring og bestil hos vores tækkemand Nicholas Care
på telefon: 5195 4843, på mail: info@stråtagvinduer.dk
eller find os på facebook: Stråtagvinduer

Vi bruger FSC mærket finsk kernetræ og overholder alle danske standarder

KOMMENTAR FRA ÅRETS TÆKKESEMINAR PÅ HADSTEN

Artiklens forfatter, til venstre, følger brandslukningen i Hadsten.

**Tæk har bedt tækkemanden på Orø,
Uffe Steen-Nielsen om at berette, hvad han
fik ud af årets faglige seminar i Hadsten,
som løb af stablen den 25. og 26. januar**

TEKST: UFFE STEEN NIELSEN, TÆKKEPARTNER APS
FOTOS: THOMAS GERNER

For at starte et andet sted, så var nogle af os med i Japan i maj 2019, og noget jeg tog med hjem derfra, var en kommentar for formanden for det japanske tækkelaug.

“Hvis vi vil redde klimaet, skal vi lave flere stråtage, i stråtaget lever mange insekter, og insekterne er pressede og det presser vores natur og dermed os. En af løsningerne er: Flere stråtage!”

(Frit efter egen hukommelse.)

Thomas Gerner og Greta Thunberg siger det samme. Vi har “maskiner”, der kan optage og lagre CO₂. Greta siger træer, og Thomas siger strå. Hvis vi laver flere stråtage, kan vi smide CO₂ i banken, gemme det i materialer og gemme materialerne i vores byggerier - og det kan kun gå for langsomt.

Vi skal have udlært nogle flere tækkemænd, og nogle flere arkitekter skal lære det og nogle flere husejere og politikere og...

Vi ved det godt alle sammen... Jeg er stadig stor fan af stråtaget!

Det har mange fordele, mange muligheder. Men vores fag har også nogle faldgruber, som vi skal være opmærksomme på.

FOR FÅ LÆRLINGE

En af dem er antallet af lærlinge, hvilket lyder til at være alt for lavt. Henrik Dalsgaard fra skolen kunne berette, at der i år bliver uddannet 3! Det fordobles næste år, hvilket er godt, men jeg troede at vi kunne lave 8-10 lærlinge om året. Det er ærgerligt, men jeg vil/kan ikke rigtigt bebrejde nogen. Jeg mener at vores uddannelsessystem bliver gjort mere besværligt, end det burde være. Og disse besværligheder tror jeg afholder mange fra at tage en lærling, lære ham at tække og give sig selv en god makker i årene der kommer.

Kun ved at få uddannet flere tækkemænd (eller ved at arbejde mere, hvilket jeg personligt finder frastødende) kan vi tække flere stråtage, skabe flere hjem til trængte insekter og være med til at skabe et positivt aftryk på klimaet.

Hvem skal redde verden? Tækkemænd? Vi er næppe hele løsningen, men jeg tror at vi skal være en del af den.

Østjyllands Brandvæsen afprøvede nye slukningsmetoder og var i dialog med deltagerne på seminaret om, hvordan et stråtag bedst slukkes. En helt ny slags skum slukkede branden på få sekunder. Der kom også bevis på stråtagets isoleringsevne: på den brændende side af taget var der omkring 500 grader varmt og på den anden side 10 grader!

KLOGSKAB FORPLIGTER

Vi blev alle igen lidt klogere på årets seminar, og det er for mig altid en blandet fornøjelse at blive klogere, fordi det forpligter!

Jeg er superstolt af at være del af en byggeindustri, som ikke sviner! Eller belaster miljøet. Eller vist nok ikke så meget. Altså, lidt mere nu, hvor jeg tænker med kinesere, men ellers ikke så meget.

Livs Cyklus Analysen (LCA) har vist at stråtaget har et lille aftryk på miljøet fra vugge til grav sammenlignet med andre tagtyper.

Men det afhænger af den kvalitet og omtanke, vi lægger for dagen, når vi tænker. Hvis vi ikke gør os umage, risikerer vi at tagene holder dårligt og derved ændrer parametrene sig i LCA. Et tag, der kun holder 15-20, år er noget mindre klimavenligt end et, der holder 40 – 50 år.

KEMI I TAGENE

Der er også andre parametre vi skal være opmærksomme på.

Hvordan behandler vi de eksisterende tage...? Kemisk-, biologisk- eller mekanisk rensning for mos og alger. Kemisk beskyttelse mod brand. Hvilket restprodukt står vi så med, når taget er udtjent og skal skiftes. Hvis vi hver 5. år sprøjter mod alger sætter vi igen et negativt aftryk på klimaet omkring os. Hvor meget kemi er der tilbage i taget ved nedrivning? Hvor meget skylles ned i folks haver og siver ned i grundvandet? Vi ved det ikke og igen skal vi måske agere efter forsigtighedsprincippet og sprøjte så lidt som muligt.

Vestforbrændingen har lavet en klarere beskrivelse af, hvor de vil have vores affald hen;

- Hele stråtage direkte til forbrændingsanlæg,
- Mindre affald fra reparationer renses for bånd og jern skal kastes i haveaffald,
- Resten i småt brændbart.

Det fede for mig ved at deltage i seminariet er den erfaringsudveksling som kan ske os tækkemænd imellem, og mange er lydhøre for andres forslag, mens andre igen står lidt stejle på egne erfaringer.

MANGE HVIS'ER

Bestyrelsesmedlem fra Straatagets Kontor, arkitekt Sven Jon Jonsen havde brugt noget tid på at lave os en Quiz. Og vores forskellige svar kunne måske samles under en overskrift. "Vi skal passe på med at være alt for skrækkelige omkring vores produkt når vi rådgiver vores kunder."

Der er stadig mange hvis'er i spil mht. holdbarhed, mos, isolering, brand, forsikringer, gradtab og meget meget mere. Vores lille og relativt simple fag har mange gode egenskaber og fordele, og dem skal vi værne om. Og udbygge og sammen kan vi flytte faget og samtidig bevare de gamle traditioner, hvor de giver mening!

Også Lars Jørgensen fra firmaet Egen Vinding og Datter holdt et fint oplæg om Det åndbare Hus.

DE bliver ligeledes klogere på deres materialer, men for hvert spørgsmål der besvares, opstår der tre nye. Dog er dette firma med årelang erfaring i økologisk byggeri ikke i tvivl om, at materialevalget er vigtigt.

STRÅ, HALM OG LER

De anbefaler helt klart tre materialer, vi kan bruge: Strå, halm og ler!

Lars' tilgang er underspillet og humoristisk – han påstod, at sønnen i familien, der flyttede ind i huset, var blind efter at have boet i betonbyggeri, og at han nu havde fået synet tilbage...

Vist nok lidt af en overdrivelse, men familien var glade og kunne mærke en klar forbedring i deres velvære efter at være flyttet ind

Lars Jørgensens tilgang er ligeledes ydmyg. Heller ikke han har de vise sten, men han forsøger at bruge sin sunde fornuft med et mål om at passe på vores helbred og på klimaet. Lars er mega sjov og sarkastisk så det var med at spidse ørerne.

Bæredygtighedens tre bundlinier:

- Økonomiske,
- miljømæssige og - Socialt

FEDT SEMINAR

Den sociale bundlinie mener jeg, vi skal vægte højere. Være gode til at tage praktikanter og lærlinge. For det vil generere mere værdi på de to andre parametre, både det økonomiske og miljømæssige. Det ærgrer mig, at det godt kan være lidt besværligt med papirarbejdet at tage en lærling, for jeg tror, at vi alle vinder ved at tage en. Faget trænger, og i følge vores japanske ven, Greta og Thomas trænger klimaet, de unge mangler elevpladser og vores fag er dejlig konkret (når vi er færdige har folk tag over hovedet igen). Hvis vi laver nogle dygtige tækkemænd, så tjener vi også penge, mens de er under uddannelse.

Et ret fedt seminar med et program spækket med spændende indslag og oplæg og jeg kan klart anbefale alle mine kollegaer at komme til Hadsten til januar 2021.

SEPATEC A/S ØJNER EKSPORTMULIGHEDER

Firmaet bag den i Danmark så anvendte brandsikringsmetode er godt i gang med at sælge produktet til Holland, Belgien, Frankrig og England

TEKST: JØRGEN KAARUP
FOTO: RUUD CONIJJN

Thor Christensen fra Sepatec A/S har brugt meget energi og tid på at finde nye markeder for Sepatec brandsikringen, som alene i Danmark har solgt mere end 1,5 millioner kvadratmeter og er den mest anvendte form for brandsikring af stråtage her i landet.

Det ser ud til, at det er ved at lykkes. Efter at have bearbejdet de hollandske tækkemænd i et par år, har det vist sig, at både franske og belgiske tækkemænd umiddelbart er mere interesserede, fordi deres tækemetode ligner den danske mere end hollændernes, nemlig den åbne konstruktion på lægter over for den hollandske metode, hvor man hovedsagelig tækker på plader.

"Vi har solgt til flere huse i Belgien nu, franskmændene er meget interesserede, og nu skal England også prøves af, for de har rigtig mange stråtage," siger Thor Christensen.

Det koster en større indsats at komme ind på sådanne nye markeder, for én ting er at overbevise tækkemændene om, at Sepatec rent faktisk hæmmer branden så meget, at

brandvæsenet altid kan nå frem og få situationen under kontrol. En anden ting er, at det også kræver myndighedsgodkendelser, som Sepatec har haft i Danmark siden 2003. I 2016 blev Sepatec endvidere godkendt som brandsikring i tilknytning til, at Bolig- og Byggestyrelsen sagde ja til at halvere afstandskravet, hvis det stråttækte hus er brandsikret.

"Det kræver mange godkendelser i de enkelte lande, så man kan komme ind på markedet. De er ikke så nemt, så jeg investerer en del i eksportforsøget, uden helt at vide, om jeg er købt eller solgt," siger Thor Christensen.

Det første tag i Holland med Sepatec blev lagt i april 2019 af firmaet Sikkema i Frislerland. Chefen for firmaet, Feije Sikkema, siger:

"I det tilfælde ønskede ejerne at bevare den oprindelige, autentiske tagkonstruktion med lægter, men de ønskede ikke at gå på kompromis med sikkerheden. Derfor valgte vi Sepatec som den idelle løsning, og samarbejdet med det danske firma forløb helt uden problemer."

Også husejeren udtrykker stor tilfredshed:

"Det er jo en livsforsikring, som vi ikke vil undvære," siger Annemieke Wisker, som synes, at Sepatec passer fint ind den tagkonstruktion, de ønskede.

FAKTA OM SEPATEC

- Det kræver et dagskursus at blive autoriseret til at oplægge dette mønsterbeskyttede brandsikringssystem, Sepatec.
- Tækkemænd, der er autoriserede til at lægge Sepatec, udsteder et bevis for at huset er brandsikret. Med det i hånden kan husejeren normalt få rabat på husets brandforsikringspræmie.
- Gartnernes Forsikring reducerer præmien til det halve, hvis huset er brandsikret med Sepatec.
- Der er brandsikret med Sepatec på mere end 6.000 danske stråtage, siden systemet blev godkendt i 2003.

SEPATEC I HOLLAND

RUUD CONIJS beretter her om en tur til Holland for at instruere i at brandsikre med det fra Danmark så kendte Sepatec brandsikringsystem.

**TEKST OG FOTO:
RUUD CONIJS, HEMMED TÆKKEFIRMA**

Som de fleste ved, er der utrolig meget nybyggeri med stråtag i Holland. Alt nybyggeri sker på en "lukket konstruktion", på plader, mens meget af "renoveringsarbejdet", altså tækning af ældre bygninger, typisk på landet, sker på en åben konstruktion, på lægter.

Hvis man, som jeg, er i stand til at læse det hollandske tækkelaugs hjemmeside, så står der, at hvis alle faktorer er optimale, skulle stråtaget på den åbne konstruktion være den bedste, og have en lidt længere levetid, grundet den hurtigere udtørring (afsnittet FAQ's, www.riet.com).

Derfor er det oplagt, at Sepatec A/S nu søger ind på det hollandske marked. Argumentet "forlænget levetid" kan åbne markedet, måske i kombination med muligheden for at etablere brandsikring på fredede bygninger.

For to år siden deltog Sepatec A/S i en tækmesse i Zwolle. Idet jeg er hollænder, og Sepatec-instruktør, var det oplagt at få mig derover. Desværre var jeg på tidspunktet på skiferie, så jeg blev fløjet ind fra Norge.

Vinderen af konkurrencen, tækkefirmaet "den Hertog" stod så i efteråret 2019 over for en kunde, der ikke ville have en lukket konstruktion på deres historiske hus på diget ved floden Maas. Huset skulle tækkes nu og her, og der var kun to muligheder: enten at få én i deres firma til Danmark for at få et oplægningskursus, eller at få en "instruktør" til Holland.

Thor Christensen fra Sepatec A/S ringede derfor og spurgte, "har du ikke lyst til et eventyr mere?"

Det havde jeg, så sidst i oktober kørte jeg til Leerboek, hvor den Hertog-firmaet holder til. Det er blandt Hollands største firmaer - ca. 30 mand ansat. Der er en far og mindst 5

brødre, som styrer firmaet, og der var noget imponerende at være der 06.30 om morgenen, og se en 8 - 9 sjak læsse bilerne. Egen lastvogn med tækkerør, alt kører som en vel-smurt maskine.

Efter en rundvisning på deres fantastiske showroom på første sal, hvor der var bygget tagkonstruktioner, tækket med alle mulige detaljer på flotteste vis, kørte jeg efter den yngste af brødrene og en skolepraktikant, ud til huset på diget ved floden.

Tilfældigvis og heldigvis var det én af de få dage i efteråret med sol og uden vind. Så efter en dag med kantisolering, glasfiberdug og hyggesnak på hollandsk i de smukkeste omgivelser, har Holland nu fået sit andet stråtag, brandsikret med Sepatec.

**FIND
DIN NYE
LÆRLING
HER**

PRAKTIKPLADSEN.DK

Et naturligt produkt

TØRRET ÅLEGRÆS

sælges til rygninger og isolering

Leveres i rundballer eller
på bestilling i småballer

**IB UNGERMAND
JENS WEDELE**

**61386724
40723506**

MEER RØR IMPORT IVS

VI LEVERER KINESISKE RØR AF
ALLERBEDSTE KVALITET,
TÆKKESKRUER, JERN, TRÅDVÆV,
KOBBERSTANG, KOBBERTRÅDVÆV
OG KOBBERULD.

**ALT HVAD DER HAR MED
STRÅTAG AT GØRE**

AvanTek

Århusvej 12, 8670 Låsby

Gode priser på brugte maskiner sortiment,
du/I kan spare op til 30 %,
så kom forbi til en god handel!

Kampagnepriser på R35 og e-serien netop nu!

MINILÆSSERE TIL FAVORABLE PRISER!

- **AVANT R35**
KAMPAGNEPRIS: 215.000,-
- **AVANT e5**
KAMPAGNEPRIS: 198.000,-
- **AVANT e6**
KAMPAGNEPRIS: 278.000,-

Kampagnepriserne er gældende
til og med januar, 2019

Ring for at få en demonstration
Vi demonstrere gerne redskaber og maskiner i dit miljø!

Sjælland: 5965 6037 - Industrivej 17, 4534 Hørve

Jylland: 8695 7522 - Århusvej 12, 8670 Låsby

Se alt udstyr på hjemmesiden:

www.avant.dk

KOM FORBI

3500 m² showroom

Århusvej 12, 8670 Låsby
- eller ring og book en aftale

Man-fredag 8.00-16.00

Vi har alt på lager og kan levere nu - både maskiner, redskaber og reservedele!

TYSKERNE BYGGER NYT MED STRÅ

**En bæredygtig luksus-“tagrørslandsby”
med 41 huse er klar til udlejning,
midt i naturen ved Flensburg Fjord**

TEKST: ULLA HAUGAARD / FOTOS: JØRGEN KAARUP

Der er lagt vægt på bæredygtige byggematerialer, blandt andet tagrør, og respekt for den lokale byggestil under opførelsen af en ferielandsby med luksushuse til udlejning, som et tysk investeringsfirma står bag.

Tæt på den danske grænse, ved udmundingen af Flensburg fjord, knap 20 km i fugleflugtslinie til Sønderborg, ligger den nye ferieby, Reetdorf Geltinger Birk. Og ja, Reetdorf betyder simpelthen tagrørslandsby. Den ligger midt i naturreservatet Geltinger Birk, som er et Natura 2000 område i det nordøstlige Sydslesvig.

Her har Hansen Arkitektur tegnet 41 huse i den oprindelige byggestil for området. Husene er tæt på naturen, både på grund af beliggenheden og pga. af de anvendte byggematerialer.

HALM OG LYNG

Fra gammel tid har der på halvøen Geltinger Birk været anvendt halm og lyng til tage, og

Den restaurerede stråttækte hollændermølle, Windmühle Charlotte, er fra 1824 og områdets vartegn.

feriehusenes bygherre, Geltinger Birk Sandkoppel GmbH, lagde derfor vægt på, at der kom stråtag på de 41 huse, så de følger sig ind i naturen. Samtidig er der vist respekt for de byggematerialer, der oprindeligt blev brugt lokalt.

Miljøhensyn og høj kvalitet har været vigtige for både bygherre og arkitekt, så husene er opført af bæredygtige naturmaterialer som tagrør, træ og mursten. Ydervæggene er lavet af blåler, cement og sand.

Indvendig er husene malet med naturkalk, som gør væggene åndbare og skaber en god fugtighedsregulering i husene.

Gulvene er lavet af ler og de opvarmes med jordvarme fra et pillefy, hvori der faktisk fyres med miscanthus af egen avl! Der er særlige udgaver af miscanthus til tækning, men i Tyskland anvendes en anden type af disse høje græsser i vid udstrækning som bio-brændsel og altså også her i den tækkede, nye landsby.

NATUREN ER TRÆKPLASTER

Alle møbler i husene er lavet af massivt træ og specialfremstillede til tagrørslandsbyen. Alle tekstiler i husene er lavet af uld og bomuld.

Også energiforsyningen er bæredygtig, for strømforsyningen kommer fra et stort solcelleanlæg på taget af den tilhørende servicebygning. Solcellerne driver også en lade-station til elbiler.

Miljøhensyn, bæredygtighed, flot design med dyre naturmaterialer og så en beliggenhed midt i naturen er, hvad der skal

trække gæster til. Husene ligger landligt, tæt ved havet, midt i det store Natura 2000 område, Geltinger Birk.

Den 770 hektar stor halvø består af små bøgeskove, klitter, saltvandsenge samt mose- og hedeområder. Området har været fredet siden 1934.

Denne slesvigske halvø er i dag vigtig som rasteplass for gennemtrækkende og overvintrende fugle. Hvert år observeres her cirka 170 fuglearter. Geltinger Birks vartegn er vindmøllen Charlotte, også med stråtag.

Hvert år besøges op til 80.000 turister området og der er lavet et fint forgrenet net af vandre- og cykelruter i området.

Et besøg på stedet kan anbefales, lige som det er interessant at se, hvordan udlejningshusene præsenteres på

www.ostsee-reetdorf.de

Vi har skræddersyet forsikringer til livet på landet siden 1908

- Over 100 års erfaring.
- Specialister i landboliger & brandsikret stråtag.
- Meget attraktiv pris på brandsikret stråtag.

Spar 50% på brandpræmien, når du brandsikrer dit stråtag med SEPATEC!

FORSIKRINGER TIL PRIVAT & ERHVERV
KUNDEEJET SIDEN 1908

Tlf. 43 71 17 77 ▪ gaf@garfors.dk ▪ www.garfors.dk

**GARTNERNES
FORSIKRING**

SEPATEC®

Brandsikring til stråtag

EFFEKTIV BRANDSIKRING TIL STRÅTAG

▼ **HØJ SIKKERHED**

Brand udvikler sig
langsommere

▼ **BILLIG FORSIKRING**

Op til 50% rabat på
brandforsikringspræmien

▼ **LAVT AFSTANDSKRAV**

Afstandskrav nedsat
fra 10 til 5 meter

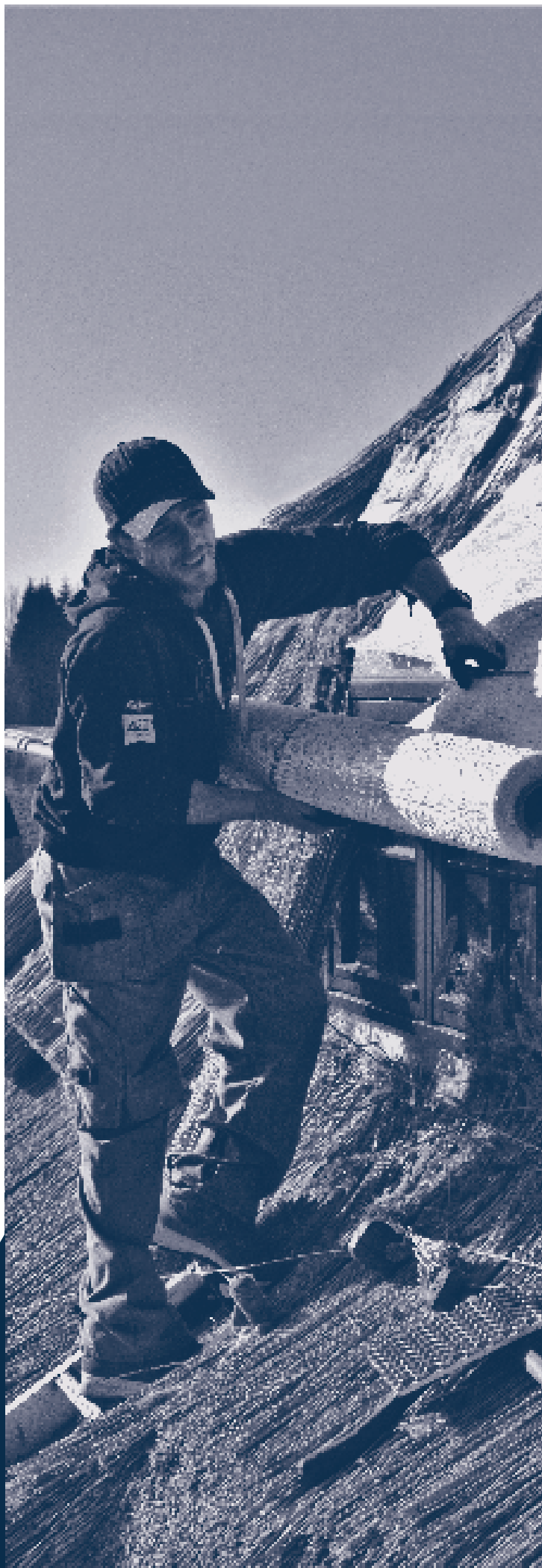
FOR MERE INFO

RING PÅ 8638 7666

ELLER BESØG SEPATEC.DK

ANBEFALET AF DBI
(Dansk Brand- og sikringsteknisk Institut)

NYT I TÆK:

DE GRÅ SIDER

KUN FOR TÆKKEMÆND

TEKST: JØRGEN KAARUP

Bladet Tæk sendes til alle tækkemænd i Danmark og Sverige og samtidig til en række institutioner, firmaer og fagfolk med interesse for stråtag. Samtidig bruges det som "visitkort", når vi fra kontoret og dets bestyrelse er til møder og messer.

Det medfører, at der skal være stof til både "gården og gaden". At både tækkemænd og andre skal kunne finde interessant stof i bladet. Til tider betyder det, at jeg som redaktør skal skræve så meget, at bukserne er tæt på at revne. Og på journalisthøjskolen har jeg lært, at man altid kun skal have én målgruppe.

Derfor indføres nu **De grå sider**, som er målrettet tækkemænd. Dvs. her bringes tekniske ting, her skrives om emner, som kun optager tækkemænd, her videregives relevant fagligt stof uden særlig mange fotos. Her bliver forhåbentlig også debat, for det der med "to tækkemænd, tre meninger" trives mig bekendt i bedste velgående. En debat med meningsudvekslinger kan kun gøre alle klogere.

Kun for tækkemænd bliver helt klart bedre, hvis der kommer idéer og forslag fra Danmarks ca. 400 tækkemænd. Skriv til mig med forslag til emner – eller skriv et debatoplæg eller en artikel.

Det har bl.a. vist sig, at kendskabet til den nye tækkevejledning, Veludført Stråtag, ikke er helt så godt, som man kunne forvente. Derfor vil der også på **de grå sider** blive trykt uddrag fra de vigtigste afsnit i Veludført Stråtag.

Tæk er nu engang det eneste organ, der når ud til alle tækkemænd. Derfor er det vigtigt, at bladet tilfredsstiller jeres behov og ønsker.

Tækkelaugets formand lægger denne gang ud med en artikel om affaldshåndtering: Gamle stråtage behandles vidt forskelligt rundt omkring i Danmarks 98 kommuner. Denne forskelsbehandling er et problem, Tækkelaugets nu sætter fokus på. Der er referat fra Tækkelaugets generalforsamling og desuden et kort referat fra generalforsamling i Straatagets Kontor og lidt om, hvad kontoret har bedrevet i 2019 og har gang i år.

HÅNDTERING AF STRÅTAG SOM AFFALD

TEKST OG FOTO: THOMAS GERNER, FORMAND, TÆKKELAUGET

Byggesektoren står for 35% af den samlede affaldsmængde.

Der er derfor god grund til at kigge på vores måde at forbruge, genbruge og affaldshåndtering.

Man skulle tro, at genbrugspladserne klapper i deres hænder, når tækkemanden kommer med endnu et læs gamle tækkerør, lige til at kompostere. Men sådan er det langt fra alle steder.

Problematikken omkring bortskaffelse af tækkeaffald har vokset sig store sidste par år, og der er stor forskel på måden det håndteres, rundt om i landsdelene.

Vi har brug for en ensartethed i måden, vi kommer af med vores affald. Der skal laves en fælles affaldsplan og ens retningslinjer, så det er enkelt at komme af med tækkeaffald over hele landet.

Vi har derfor i samarbejde med Dansk Byggeri igangsat en undersøgelse af problematikken. Dansk byggeri har henvendt sig til Dansk Affaldsforening om kommunernes forskellige håndtering af stråtag, som affald, på landets genbrugspladser. De skriver i et notat:

"Da stråtag komposterer dårligt, er blevet behandlet med brandhæmmere og algebekæmpelse samt indeholder snor, bånd og tråd er det uønsket i haveaffaldsfraktionen på genbrugspladsen. Mindre mængder rent strå vil kunne modtages til håndtering sammen med haveaffald.

Stråtag er derimod egnet til forbrænding, hvorfor hele tag bør køres direkte til et egnet energianlæg – evt. uden kommunal anvisning jf. biomassebekendtgørelsen. Der vil sjældent være kapacitet på genbrugspladserne til at modtage hele stråtag i containerne til forbrænding.

Mindre mængder stråtag fra reparationer mv. kan modtages på genbrugspladserne i fraktionen til forbrænding (rest efter sortering/restaffald/uegnet til genanvendelse/små brændbart)."

Solum, som håndterer bl.a. kommunalt indsamlet haveaffald, ønsker heller ikke stråtag i deres kompost anlæg. De efterspørger analyser, hvor affaldet undersøges for POP stoffer, BROM, etc. For at de kan håndtere større mængder, med mistanke om brommerede flammehæmmere.

"Hvis forbrændingsanlægget skal håndtere store mængder affald, bør der laves en leveringsplan, så der kan tages hensyn til opblanding og indfyling", skriver de.

Der skal dokumentation på om strå, som er afmonteret efter udtjent levetid på taget, indeholder de farlige stoffer, så de kan indgå i naturen igen.

Det er sandsynligt at stråtaget, mens det ligger på huset, optager diverse støv og partikler, fra bl.a. udstødning fra biler. Det kan også have optaget giftstoffer i det nærmiljø, som det voksede i.

Der er derfor flere problemstillinger i spil, som skal opklares. Vi har, slut marts, et møde i Teknisk udvalg. Her vil der blive lagt en handlingsplan for, hvordan vi kommer videre med undersøgelserne af stråtag som affald.

Indtil da er det vigtigt at affaldet sorteres, så der ikke er plastikbånd, jernrester eller andet ikke organisk. Når det gamle tag afmonteres og bundes, bør det gøres med sisal eller bomuldssnor.

God arbejdslyst derude!

TILFREDSHEDSUNDERSØGELSE BLANDT TÆKKEMÆND

Arkitekt-Sven fra Straatagets Kontors bestyrelse havde lavet et spørgeskema til seminaret for at høre, hvad folk mener om det, Tækkelaugets har gang i.

TEKST: JØRGEN KAARUP

Straatagets Kontors energiske og engagerede bestyrelsesmedlem, arkitekt Sven Jon Jensen, gennemførte på årets seminar en spørgeskemaundersøgelse, som 22 af deltagerne svarede på og afleverede. Der var spørgsmål til tilfredshed med uddannelsen, Veludført Stråtag, kvalitetskontrol, bindedag, seminar og til bladet Tæk.

Her er et sammendrag af besvarelsene:

UDDANNELSEN: Gennemgående stor tilfredshed og angivelse af flere gode ting end mangler. Der efterlyses bl.a. praktik i udlandet, mere om kvistopbygning og isolering og materialelære, herunder om indsigt i høst. Sepatec-kurset foreslås flyttet til skolen og mere viden om tvister og voldgiftssager.

VELUDFØRT STRÅTAG: Nogenlunde lige dele ris og ros. Plusser for illustrationer og forklaring af afstandskrav, god at bruge på kundebesøg, virker professionel, gode anvisninger og beskrivelser. Mindre godt bl.a., at der uoverensstemmelse mellem Sepatec-vejledningen og den i Veludført, at der mangler sammenhæng i tekst og mangler krav til materialer.

KVALITETSKONTROL: 10 bruger den, 9 gør ikke, og 3 bruger den delvis. Dem, der bruger den er tilfredse, nogle kendte den ikke, andre laver egen kontrolrapport med fotos.

HVOR FÅR DU TAGRØR FRA: Flest får fra Danmark (16), dernæst Kina (13), så Polen (6), Ukraine (3), Ungarn, Rumænien, Rusland (alle 2) og Estland, Holland, Sverige og Tyrkiet (alle 1)

OM BINDEDAGEN: Langt overvejende stor ros, som først og fremmest går på det sociale, at mødes, at drøfte ting igennem, kontakt mellem tækkemænd og at være aktive sammen. At det giver sammenhold, vidensdeling og er hyggeligt. Begrænset ris: Lav bedre reklame, få flere med, der kan være for mange oplæg og for lidt tid til at snakke med kolleger.

SEMINARET I HADSTEN: Alle 22 er enige om, at det er en god tradition, og man som deltager får noget ud af det. Forslag til forbedringer: Tag aktuelle problemstillinger op, drøft Veludført Stråtag i grupper, væk med slipsefolkene på podiet, materialelære, undersøge hvorfor ikke flere kommer, om det måske skal lægges lidt senere på året.

BLADET TÆK: På spørgsmålet, om Tæk dækker det, der skal ud til modtagerne, svarer tre nej, alle øvrige er tilfredse, nogle synes, at bladet er flot, godt og fint. Én skriver, at Tæk er relevant og formidler det, der er oppe i tiden og bliver diskuteret ude på tagene. Én skriver, at "det kan ikke blive ringere, tyndt i indhold og mangler mere indhold fra Danmark" (*ham vil redaktøren gerne høre fra med forslag til emner*).

Deltagerne blev også spurgt, hvad der forhindrer dem i at skrive i Tæk, og det er der mange grunde til. *Redaktøren vil her sige: Så ring eller skriv en mail og foreslå et emne i stedet.*

HVAD MED ERFA-GRUPPERNE: 15 kender til sin Erfagrube, 7 gør ikke. 9 er aktive i en gruppe, 13 er ikke. På spørgsmålet "hvorfor er du ikke aktiv" svares der bl.a.: Ved ikke, om er en i Midt-Vestjylland (og det samme gælder Fyn), er ikke på Facebook og andre tager lige en slapper fra den slags aktiviteter.

BRUG AF HJEMMESIDER OG FACEBOOK: De fleste bruger Tækkelaugets Facebookside (16) og laugets hjemmeside (15) og lige så mange bruger Straatagets Kontors hjemmeside (16).

Hvis du gerne vil se hele tilfredshedsundersøgelsen, så få den ved at skrive til Sven: svenjonjensen@mail.tele.dk

FOKUS PÅ MILJØ OG KLIMA

Tækkelaugets formand lagde på den årlige generalforsamling stor vægt på, at tækkebranchen kommer helt i front, når beslutningerne tages om at bygge miljørigtigt og klimavenligt

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

”Vi skal sammen med storebror i træsektionen være til stede når der skal bygges bæredygtigt. Vi skal vælges til når arkitekter, projekterende og bygherrer tænker bæredygtigt.”

Det var nogle af ordene i Thomas Gerners formandsberetning om dette, hans første år som formand for et samlet laug. Tækkelaug. Der blev drøftet Veludført Stråtag, spist æggekage med flæsk, besluttet at forhøje kontingentet med 1.000 kr. og sat flotte mål op for det kommende års arbejde på generalforsamlingen den 7. marts.

20 mennesker var mødt op på den stråttækkede Restaurant Carlslund i Odense for at bruge det meste af en lørdag på tækkefaget.

Ingen tvivl om, at formand Gerner brænder for et bedre miljø og for at yde en indsats for at få stråtaget helt i front på klimaområdet. I november 2019 lykkedes det i et samarbejde mellem Tækkelaug og Straatagets Kontor at få Danmarks boligminister ud at se på stråtag og der bl.a. sige:

”Vi skal i gang med at bruge materialer, der i langt højere grad lagrer CO” og ”Jeg er helt sikker på, at stråtaget vil have gode muligheder for at komme i betragtning”, sagde Kaare Dybvad på vej til at fatte skruemaskine og tækkeskovi oppe på taget.

Tækkelaugets formand nævnte den bekvemhed i sin beretning for at sige: ”Vi fik sat fokus på stråtag direkte ind på Christiansborgs gange” som et eksempel på de mange aktiviteter, Tækkelaug og branchekontoret har gjort for at bruge stråtagets absolut største fordel, klimagevinsten, i en markedsføring af fag og tag.

VELUDFØRT STRÅTAG

Der blev drøftet, hvordan kendskabet til den nye branchevejledning, Veludført Stråtag, bliver bedre, lige som en række konkrete tiltag blev fremlagt: Der skal styr på affaldet – der er kæmpeforskel på, hvordan kommunerne håndterer det, så den rigtige løsning skal findes, og bl.a. skal de gamle tages ind-

Citater fra
Tækkelaugets formand,
Thomas Gerners, beretning
på generalforsamlingen
7. marts 2020:

”Vi skal udbrede kendskabet til stråtagets kvaliteter i forhold til miljø og klima, så vi er i folks bevidsthed når først den almene befolkning får øjnene op for klimakrisens alvorlighed.”

”Sidst jeg stod her, var for 3 år siden og der var fokus et andet.

Der skulle tages beslutning om de to laugs fælles fremtid.

Vi kender jo resultatet, for her sidder vi i vores samlede laug. – Og hvor er jeg glad for den beslutning.”

”Vi skal lave tage der kan tørre, som er luftige og dermed holder i mange år – op til 50 års teknisk levetid, lover vi.”

”Jeg oplever desværre en del kritik af Veludført Stråtag og det undrer mig. Jo, der er et par småting som kan og skal rettes til, men i det store hele er dette opskriften på et veludført stråtag.”

”Vi, i Tækkelaug, har ikke været gode nok til at fortælle om vejledningens indhold og brugen af den, for nogle tækkemænd derude aner ikke engang, at den findes – og det er sgu et problem.”

hold af evt. giftstoffer undersøges, for det er afgørende for en beslutning om, hvad der skal gøres ved tagene, når de er udtjente.

Der arbejdes med kvalitetssikring, lige som tækning af facader skal testes ved Dansk Brand- og Sikringsteknisk Institut (DBI), så facaderne forhåbentlig kan tækkes med det nedsatte afstandskrav på 5 meter.

TEKNISK UDVALG

På baggrund af Straatagets Kontors arbejde med at dokumentere stråtagets isole-ringsevne, i samarbejde med Teknologisk Institut, blev Teknisk Udvalg nedsat. Det hører under Tækkelaug og formand er Ruud Conijn. Rigtig meget af det kommende års arbejde vil ligge i dette udvalg, som blandt mange andre ting også er i gang med at undersøge problemerne med insekter som støvlus og brunmider.

Økonomisk er der et lille underskud på regnskabet, men det var forudset, og ingen var kritiske over for, at også 2020 kan komme til at byde på et underskud. Dels er der penge i banken, og dels koster de forskellige aktiviteter og projekter, og der var enighed om, at det er fornuftige ting, bestyrelsen har prioriteret og ønsker at arbejde med det kommende år.

En kort debat om udgifter og indtægter førte til forslag om at hæve kontingentet til Tækkelaug med 1.000 kr. om året. Forslaget blev vedtaget, også i lyset af, at kontingentet til Dansk Byggeri forventes at falde. Så fremover (fra 2021) vil 2.500 kr. fra hvert kontingent årligt gå til Tækkelaug.

Forsamlingen så en video med lærlingen Laura Feline Ebbesen, som har haft mere end en million seere. Blandt aktiviteterne det kommende år bliver også produktion af flere videoer, hvortil Tækkelaug betaler 25.000 kr., og Straatagets Kontor har skaffet andre 25.000 kr. fra Foreningen PlanDanmark.

Der var enighed om, at disse videoer skal målrettes unge, så faget sikrer sig en fortsat tilgang af dygtige unge tækkelærlinge.

STØRRE INDFLYDELSE, BILLIGERE KONTINGENT

Det bliver billigere at være med i Dansk Byggeri, hvis en sammenlægning med Dansk Industri gennemføres

TEKST OG FOTO: JØRGEN KAARUP

Der er kun fordele ved den fusion mellem Dansk Industri og Dansk Byggeri, som der nu lægges op til, sagde Dansk Byggeris direktør på Tækkelaugets generalforsamling den 7. marts. For tækkemændene medfører det også billigere kontingent. En enkeltmandsvirksomhed sparer mindst 512 kr. om året, og en tækkvirksomhed med en lønsum på 1 million kr. sparer 3.012 kr. om året.

Dansk Byggeris direktør, Michael H. Nielsen, var med på Tækkelaugets generalforsamling for at fortælle om den sammenlægning af byggeriets og industriens organisationer, der nu er foreslået, og som skal gennemføres, hvis organisationernes repræsentanter stemmer ja til den.

"Vi har analyseret på det her i halvandet år", sagde Michael H. Nielsen. "Vi er i Dansk Byggeri svagt stillet over for 3F i tilfælde af en konflikt, for de har penge til en længerevarende konflikt end vi har. Vi er dyre på kontingentet, og vi ønsker at være til stede i Bruxelles, fordi EU får større og større indflydelse. Samlet set er der kun fordele ved at blive lagt sammen med Dansk Industri", sagde Dansk Byggeris direktør.

Ifølge Michael H. Nielsen fortsætter alt som hidtil, med regionale kontorer, samme serviceydelser, samme navn og medarbejdere, BygGaranti fortsætter. Det bliver en større organisation med større gennemslagskraft. F.eks. organiserer Dansk Industri medarbejdere på vinduesfabrikker, spærfabrikker, arkitekter og Foreningen af Rådgivende Ingeniører, så der er også en række faglige fælles interesser.

"Men forsvinder Dansk Byggeri ikke bare", spurgte Michael H. Nielsen retorisk i sit oplæg og svarede selv: "Nej, det tror vi ikke. Selv om vi kun, målt på lønsummer, udgør 13 % i den nye organisation, så er der så mange fælles interesser, at det blot giver mere styrke. Efter den fusion, der nu skal besluttes, vil 54 % af alle medlemmer i den nye organisation være virksomheder med mellem 0 og 10 ansatte".

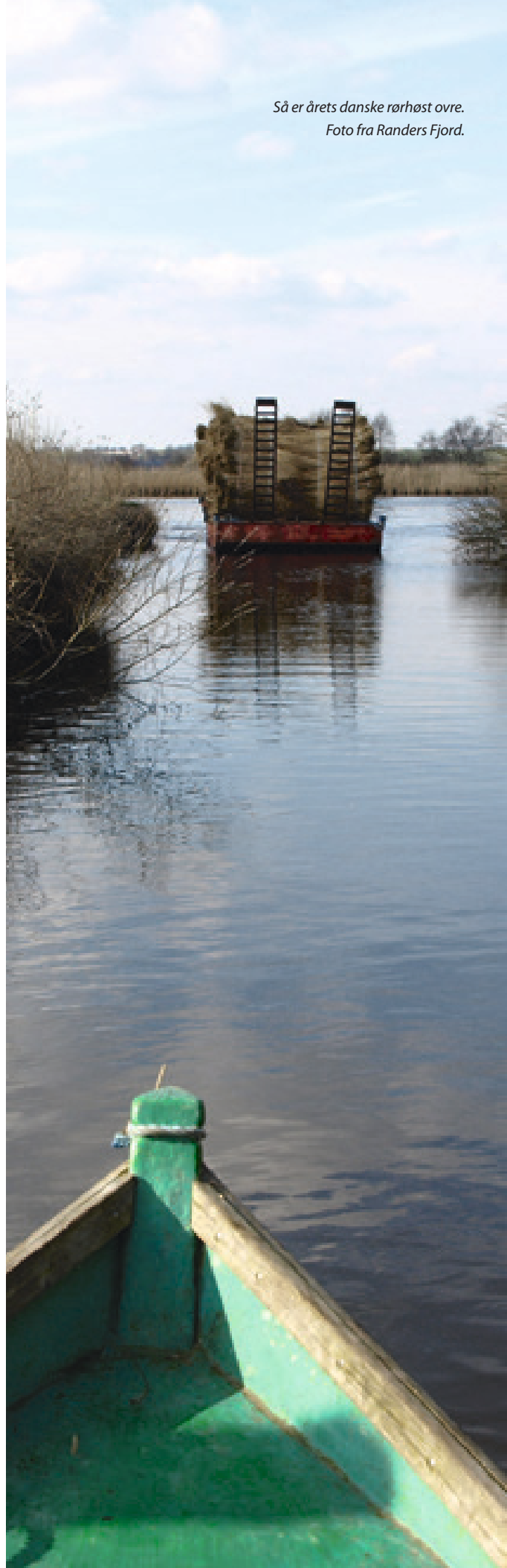
Som et konkret, positivt eksempel nævnte Michael H. Nielsen, at der bliver meget større muskler at spille med i klima- og bæredygtighedsdebat og -indsats, fordi Dansk Industri på det fagområde har rigtig mange ressourcer.

Om den foreslåede sammenlægning gennemføres afgøres på repræsentantskabsmøder henholdsvis 23. april og dernæst endeligt 9. juni. Tækkelaugets formand, Thomas Gerner, har en plads i repræsentantskabet og deltager.

Så meget sparer du pr. år i kontingent efter evt. fusion:

Enkeltmandsvirksomhed:	512 kr. = 8,5 %
Lønsum 1 mill. kr.:	3.012 kr. = 31,7 %
Lønsum 5 mill. kr.:	15.200 kr. = 35,3 %

Så er årets danske rørhøst ovre.
Foto fra Randers Fjord.

UNDERSKUD VENDT TIL LILLE OVERSKUD

Årets generalforsamling i Straatagets
Kontor Aps blev holdt i forlængelse
af Tækkelaugets generalforsamling
7. marts

TEKST: JØRGEN KAARUP

2019 blev et år, hvor kontoret konsoliderede sig, både økonomisk og arbejdsmæssigt. Jeg var på 23 timers ugentligt arbejde med deraf følgende nedsat løn. Det var en bestyrelsesbeslutning, at kontorets hidtidige underskud gennem flere år skulle vendes til overskud for ikke at dræne anpartskapitalen helt.

Det medførte lavere aktivitet. Til gengæld lykkedes det at opnå et overskud på godt 13.000 kr. ud af kontorets samlede omsætning på knap 800.000 kr. Overskuddet ville have været større, hvis det ikke var blevet besluttet at investere i, at det lykkedes at få boligminister Kaare Dybvad ud at se på stråtag og lytte til branchens synspunkter i november 2019. Der blev i den anledning trykt pjecer og bannere samt investeret i en øget presseindsats gennem bureauet MyPressWire.

Budget 2020 blev gennemgået. I år øges den ugentlige arbejdsindsats til 30 timer i gennemsnit, idet der ikke er penge til en fuldtidsløn. I 2019 lykkedes det at skaffe penge til en revision af bogen "Naturens eget Tag", som nu er udsolgt og har solgt 2.000 eksemplarer. Støtten til "Version 2020" kommer fra Brebøl-Fonden, Foreningen PlanDanmark og Tækkelaugget. Den nye bog er en revision af den hidtidige, som er fra 2014, og den forventes trykt i 1.500 eksemplarer og vil bidrage positivt til både kontorets driftsøkonomi (via salg) og til anpartskapitalen (via lagerværdi).

Straatagets Kontor er et anpartsselskab under Tækkelaugget, og til generalforsamlingen er det Tækkelaugets bestyrelse, der er beslutende organ. Ved valg af bestyrelsesmedlemmer blev Finn Guld erstattet af Thomas Gerner. Bestyrelsen konstituerer sig på først-kommende møde og vælger en ny formand, idet Finn Guld har været formand for kontorets bestyrelse siden Straatagets Kontor blev oprettet i 2013.

Finn Guld er her på Kunstakademiets Arkitektskole i januar, hvor han var med til at bedømme de studerendes projekter.

Henrik Henriksen giver Straatagets Kontors afgående formand, Finn Guld, disse ord med på vejen

Kære Finn

Stråtagets kontor blev stiftet pr. 1. januar 2013 som et fælles barn mellem de to på det tidspunkt eksisterende tækkelaug, Jydsk og Dansk.

Bestyrelsen bestod fra starten kun af et medlem fra hver hvert laug med dig som formand. En formandspost som du, Finn, har bestridt og styret med hård hånd de sidste 7 år. Hvor især økonomien til tider har været din store bekymring, så har det tekniske område været din helt store passion.

I Finns Guld's formandstid har Straatagets Kontor udviklet sig fra en lille baby til nu at være en velvoksen mastodont, der i ikke alene har sat stråtaget på verdenskortet men også sat det på Danmarks-kortet i et omfang, vi kun drømte om. Straatagets Kontor blev i den grad løftet da Sven Jon Jonsen trådte ind i bestyrelsen. Og senest da Anne Beim også sagde ja til udfordringen om deltagelse i bestyrelsen.

Med denne, udvidede bestyrelse - med Finn som formand - var der hermed skabt en meget stærk og innovativ organisation med Jørgen som direktør. En organisation som primært skal arbejde for endnu mere udbredelse af stråtag både som tag, facade og nye innovative tiltag.

I forbindelse med generalforsamlingen sluttede en fantastisk rejse, da Finn valgte at trække sig fra bestyrelsen og overlade posten til Thomas Gerner.

Den samlede bestyrelse vil gerne takke dig for din store indsats som formand for bestyrelsen i Straatagets kontor, hvor du har været en medvirkende årsag til at Straatagets kontor er, hvor det er i dag.

Vi ønsker dig alt det bedste fremover, samt held og lykke med det tekniske område, som vi ved du rigtig gerne vil.

På bestyrelsens vegne.
Henrik Henriksen

STRAATAGETS KONTOR: AKTIVITETER I 2019 OG 2020

Her er en kort opsummering af, hvad der foregår og bruges tid til på tækkemændenes branchekontor

TEKST: JØRGEN KAARUP

Som nævnt andet sted arbejdede jeg på nedsat tid i 2019 (23 timer/uge) for at konsolidere økonomien.

Ud over at indsamle stof til 4 udgaver af bladet Tæk, så var årets største enkeltaktivitet at skrive bogen "Det åndbare Hus og Naturens eget Stråtag" i samarbejde med firmaet Egen Vinding og Datter og miscanthusavler og direktør i Miscanthus A/S, Søren Vodder.

Sideløbende blev der arbejdet med ansøgninger for at skaffe penge til en revision af bogen "Naturens eget Tag" fra 2014, hvis 2.000 eksemplarer med ganske få undtagelser er solgte. Det lykkedes at opnå en bevilling på 50.000 kr. fra Brebøl-Fonden, 40.000 kr. fra Foreningen PlanDanmark. Desuden bevilgede Tækkelaugget med 25.000 kr., så nu er en ny udgivelse finansieret, dvs. fotos, layout og tryk.

Revisionen af bogen med en del nye kapitler, nye fotos, fokus på miljø og klima og nytænkning, vil være en væsentlig del af denne sommers arbejde ved mit skrivebord og ude i marken.

LOBBYARBEJDE PÅBEGYNDT

2019 var også året, hvor kontoret påbegyndte politisk lobbyarbejde, både i kommuner og på Christiansborg. Sammen med

bestyrelsesmedlem Anne Beim havde vi en god snak med de radikales Ida Auken om fordelene ved naturlige byggematerialer ift. klimaproblematikken, og senere lykkedes det at få boligminister Kaare Dybvad i tale og ud at se og mærke stråtag.

Roskilde og Sorø kommuner blev besøgt i et forsøg på at få kommunerne til at åbne op for stråtag i nye udstykninger (via deres lokalplaner), og i år fortsætter arbejdet med at påvirke landets kommuner i retning af at sætte fokus på klimavenlige bygningsmaterialer og måske endda give dem fortrin i lokalplaner for nye udstykninger.

Kunstakademiets Arkitektskole satte sidst på året i 2019 fokus på strå som byggemateriale, ikke mindst takket være professor Anne Beim, som er kommet i bestyrelsen for Straatagets Kontor. Tak for dét, Anne. I dette projekt, som er omtalt andet sted i dette blad, var både bestyrelsen og jeg aktive, fordi det er vigtigt, at fremtidens arkitekter indtænker strå i nybyggeri.

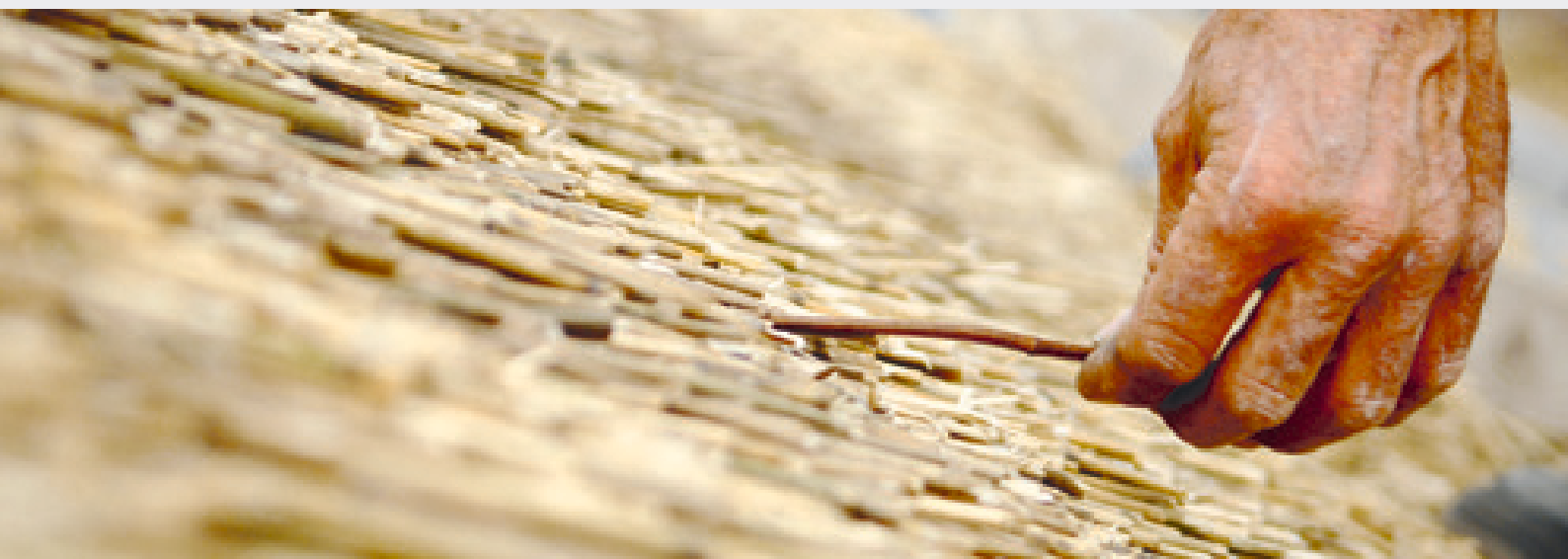
ITS holdt som bekendt internationalt møde i Japan, og idet jeg er sekretær i ITS og tjener lidt penge til kontoret via dette job, var det naturligt, at jeg deltog heri. Et meget spændende og givende arrangement, som har givet masser af inspiration til det videre arbejde.

NYT TESTPROJEKT I STØBESKEEN

Det store TEST-projekt med dokumentation af stråtagets isoleringsevne rakte ind i 2019, fordi projektet blev diskuteret under det internationale møde i Japan, hvorefter Ruud Conijn blev bedt om at oversætte den afsluttende rapport til engelsk. I den forbindelse dukkede en række fejl og misforståelser op, som i løbet af året er rettet i samarbejde med Teknologisk Institut. Rapporten er nu færdig, og resultaterne står til troende.

Disse var hovedtrækkene af, hvad jeg nåede i 2019. I 2020 intensiveres presseindsatsen og markedsføringen. Vi sætter fuld fokus på at udvikle et nyt testprojekt, hvori stråtagets forskellige udfordringer kan blive afprøvet. "Vi" er Teknisk Udvalg under tækkelaugget i samarbejde med Straatagets Kontor, hvor arbejdsfordelingen er, at jeg tager mig af fundraising og efterfølgende formidling, og Teknisk Udvalg udvikler og definerer projektet - i samarbejde med både bestyrelsen og undertegnede i branchekontoret.

Til sidst en KÆMPESTOR tak til arkitekterne Sven Jon Jonsen og Anne Beim, begge bestyrelsesmedlemmer, som tilfører energi, nytænkning og konkret arbejde til kontoret. Hvor er det godt, simpelthen fantastisk, at I har tid og lyst til indsatsen for et ret beskedent honorar! Tak fra hele den danske tækkebranche.

På tækkearbejde i Gambia

Her er beretningen fra et hold unge arkitekter, der drog til Afrika for at være med til at bygge en skole for håndværk – selvfølgelig med stråtag...

**TEKST OG FOTOS:
JENNIE SCHNEIDER OG KIRSTINE BOVBJERG CHRISTENSEN**

Det var den varmeste sommer i mands minde, og danskerne var ved at gå til i hedeølgen sommeren 2018. Men det var ingenting i forhold til den varme, der skulle møde os i bushen i det østlige Gambia. Vi havde igennem det sidste års tid planlagt turen, der var startet som en sjov idé ved skrivebordet på arkitektskolen.

At bygge en skole i Gambia af jord og strå. Det lød nærmest uvirkeligt.

En konkurrence om at designe en skole for håndværk, og efterfølgende være med til at bygge den, blev startskuddet til denne rejse. Hjelpeorganisationen Nka Foundation afholdt konkurrencen, med kriterie at bygningen skulle laves primært af jord og lokale materialer.

Konkurrencen efterspurgte et kreativt bygningsdesign af jord, hvor lokale folk var med i opførelsen af bygningen, og derigennem fik kendskab til byggeteknikker, som senere skulle videreføres i den nyopførte håndværkerskole.

Vi var så heldige at være ét af de vindende teams, og lavede derfor gruppen "Stamping Ground" bestående af Jennie Schneider, assisteret af Daniel Wilson og Kirstine Bovbjerg Christensen og senere også Jaime Levin og Mads Frølund Poulsen.

KRAGERNE ER VENDT

Da vi ankom til Kassi Kunda var vi noget udmattede efter den lange tur. Det tager en dags tid at komme med fly til hovedstaden i Gambia i det vestlige Afrika, og derfra godt 12 timer at komme til Landsbyen Kassi Kunda. De sidste 3 timer er via noget der minder om en bred markvej af rød jord, som i regntiden er mere eller mindre fremkommelig. Vi er altså helt ude hvor kragerne vender.

Kantora Distriktet, som Kassi Kunda er placeret i, har ganske få erhvervs- eller uddannelsesmuligheder. Derfor var formålet med skolen at give uuddannede unge fra landet fra 16 til 25-års alderen med et center for erhvervsuddannelse, hvor de kan gennemføre et 2-årigt trænings-

program for kompetenceudvikling inden for håndværk og jordarkitektur.

Den lille landsby består af ca. 300 mennesker. Hvad der minder om en tredjedel af beboerne kom løbende og hujende imod os til en storsmilende velkomst. Det var som at være en kendis at færdes i landsbyens sandede stier. Børn og voksne råbte hilsner på gebrokkent engelsk og mandinka, som er det lokale sprog. Folkene tilhører hver én af 12 familiegupper, og bor sammen i traditionelle lerhytter med stråtag eller mindre huse af betonblokke med bliktag. Sidstnævnte er meget varme at opholde sig i og bruges derfor mest til butikker eller opbevaring.

På grund af den afsides beliggenhed er Kassi Kunda ikke tilknyttet elnettet og landsbyen har ingen vandforsyning, offentlige vandvær, hvilket er normalt for de fleste landsbyer i Gambia. Landsbyen er i stedet afhængig af brønde, der graves med håndkraft, samt et par enkelte privatejede solpaneler.

Det var derfor en fast del af den daglige rutine at gå til brønden for at hente vand at drikke, eller fylde en spand og tage den med hen på badepladsen bag huset for at vaske sig under åben himmel.

Toiletbesøg foregik ligeledes under åben himmel i den dertil indrettede bås. Det var noget af en omvæltning at skulle forsøge at undgå at kakkerlakkerne kravlede på ens fødder, mens man var ved at besøge i deres bolig i hullet i jorden.

Sæson- og beliggenhedsrestriktionerne understreger vigtigheden i at bruge de materialer, der er tilgængelige i lokalområdet, hvilket også er typisk for de lokale bygningsværker. Dette er også mere økonomisk overkommeligt og bæredygtigt. Den lokale byggestil veksler en smule fra landsby til landsby, men de typiske bygninger er konstrueret af mursten lavet af jord med et tækket tag. Nogle af de ældste bygninger er lavet af stampet jord, og de nyere er lavet af slaggebetonblokke.

Husene i Kassi Kunda er typisk ét-rums runde eller firkantede boliger uden vinduer, og med et tyndt stråtag der går op i en spids. Hytterne er samlet i en klynge, der danner rammen om en gårdsplads, hvor familiens kvinder tilbereder mad over bål, mens høns og geder går frit rundt.

REGNSÆSON OG RØRHØST

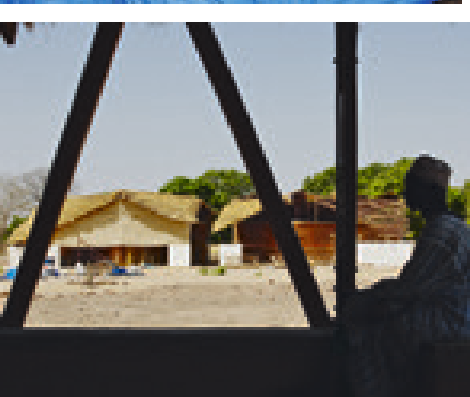
Da stort set alle os frivillige var arkitektstuderende, passede det bedst at tage derned i vores sommerferie. Det er i starten af regnsæsonen i Vestafrika og derfor et dårligt tidspunkt at skaffe rør på. Høsten af rør foregår i november når regnsæsonen er ovre. Så vi måtte samle bundter sammen af, hvad der nu var i landsbyen, og hvad venner og bekendte i nabolandsbyerne kunne fremskaffe. Mange af bundterne var opbevaret under åben himmel, og var derfor i en tvivlsom forfatning. Men det lykkedes os at få reddet de fleste bundter, vi måtte bruge hvad vi havde.

I den østlige del af Gambia laver man måtter af rørene, og væver dem sammen med ståltråd eller lange stykker frisk bark, de henter i bushen. Teknikken hedder "Bassarri". Rørene er 1-1½ meter og af dem laves måtterne ca. 5 cm tykke og 6 meter lange. Når rørene er vævet sammen, rulles måtten til bundter og bæres op på taget. Her ruller man dem ud ca. 15 cm over hinanden og binder det fast på de underliggende pinde, der udgør spærene. Det gør at materialet kan strækkes længere, men til gengæld er det tyndere og holder kun i op til 5 år. I kippen bukkes toppene over imellem hinanden. Metoden giver tagene et terraseret udtryk, hvor man tydeligt kan se hvert enkelt lag af rørmåtterne.

LIVET I LANDSBYEN

Livet i landsbyen handler hovedsageligt om at forsørge sig selv og sin familie. De er økonomisk afhængige af at sælge hirse, peanuts og mango og dyrker desuden egen mad i deres køkkenhaver. Al indkomst kommer fra småhandel og salget af overskydende frugt og grøntsager, og bliver så hovedsageligt brugt på at købe ris, supplerende mad og tøj.

Arbejdsbyrden er sæsonpræget. Den våde sæson bliver hovedsageligt brugt på at dyrke jorden, og størstedelen af familierne tilbringer hele dagen i marken med at plante, luge og endelig at høste ved håndkraft. Den tørre sæson bliver brugt på at konservere, opbevare og tørre deres afgrøder. Selvom denne type arbejde er gældende for begge køn, udfører kvinderne samtidig alle de huslige pligter. Mændene har derfor meget få opgaver i den tørre sæson, men samles, når arbejdsdagen er ovre, om at spille fodbold på en mark i landsbyen.

DESIGNET

Stamping Ground's tilgang var at acceptere de lokale betingelser i designet af bygningen. Al transport er en udfordring, derfor forsøgte vi at minimere det. Bygningen skulle kunne bygges med materialer, værktøj og teknikker, der var til stede i lokalområdet.

Bygningen består af to trekantede rum, der skaber et overdækket rum imellem sig. Det vigtigste formål er at skærme for den bagende sol, og skabe lys for den kraftige lejlighedsvise regn.

Bygningen blev orienteret, så de tyndere adobe murstensvægge vendte mod nord, så de får så lidt solskin som muligt for at reducere temperaturen indendørs. Disse vægge har åbninger i forbandtet, for at lade lys og luft ind, en detalje der var inspireret af de traditionelle køkkener. De to modstående vægge blev lavet af stampet jord, og udgjorde den strukturelle support for taget, og fungerer som en varme buffer for solen, der rammer væggen i løbet af dagen. På grund af klimaet var det vigtigt, at taget minimerede solens varme på indersiden af bygningen, men samtidig skal taget være egnet til kraftig regn og reducere af lyd fra regnen.

SOCIAL BÆREDYGTIGHED OG CIRKULÆR ØKONOMI

Det var meget vigtigt for os, at bygningerne også ville få en eksistensberettigelse. En ting er, at en gruppe unge, ressourcestærke, hvide mennesker kommer og får en oplevelse med at tage til Afrika og bygge jord-arkitektur. Det skulle også være socialt forsvarligt. Det skulle give mening i et større perspektiv.

Størstedelen af projektet var finansieret af deltagerne, over 20 internationale frivillige fra 8 forskellige lande og med økonomisk støtte fra Danske Lions Club. Det var vigtigt, at de lokale folk blev inddraget for at udveksle kundskaber og kultur og for gensidig læring. Projektet ansatte lokale til at bygge og lave mad, og var på det plan med til at bidrage til økonomisk vækst i landsbyen.

Håndværksskolen er med sin arkitektur med til at promovere bæredygtig arkitektur, og igennem opførelsen og den videre drift at styrke håndværkstraditioner og uddannelse i området.

De engang så uafhængige landsbysamfund bliver mindre og mindre selvforsynende og bæredygtige som følge af globalisering, tekniske forandringer og pengeafhængighed. Deres uddannelse er minimal, og troen på deres egen kultur er aftagende. Ungdommen har kun få muligheder og flytter derfor væk, og der er meget lidt økonomisk overskud til at betale for moderne materialer, reparationer og boliger.

Derudover har klimaforandringerne haft en indflydelse på sæsonerne og afgrøderne, hvilket kan få en massiv påvirkning på deres samfund. Der er nødt til at være en ligevægt imellem behov og tilgængelige kvalifikationer, for i fremtiden at kunne generere et mere økonomisk og socialt bæredygtigt miljø.

SÆRLIGT STRÅTAG

Det tækkede tag er en af de bedste eksempler på og metoder til at understøtte bæredygtighed. Mange landsbyboere forsøger for tiden at erstatte deres tagmateriale med bølgeblik, fordi det har en længere levetid. Tag af metal er ikke lige så tilgængeligt, og det har en langt højere forarbejdningsgrad end stråtag, hvilket øger omkostningerne, både økonomisk og miljømæssigt. Derfor burde man undgå bliktag.

Vi boede i et hus bygget af cementsten med bliktag, og det var, i modsætning til de tækkede huse, larmende i regnvejre og ulidelig varmt. Specielt når man om natten ikke kunne skabe gennemtræk, fordi vi var nødt til at lukke af for at undgå de vilde hunde, der sloges udenfor.

Da stråtag i denne region kun holder op til ca. 5 år, betyder det, at familien er nødsaget til at vedligeholde det ofte. Denne praksis har mange fordele. Lokale teknikker bliver genbrugt og genlært, og der bliver kun sporadisk brugt en relativt lille sum penge, hvilket er i overensstemmelse med deres økonomiske normer. Hvis taget blev udskiftet hver tyvende år, som er normalen for bliktag, ville de til gengæld ende med en meget stor udgift på én gang.

Dette passer hverken til deres økonomiske situation eller det lokale arbejdsbehov. I forbindelse med den nødvendighed, det er regelmæssigt at udskifte taget, bliver der skabt mange jobs, der hver især udbetaler en lille arbejds løn. Dermed holdes den lokale økonomi i gang, hvilket betyder at der er et jævnt økonomisk flow. Arbejde, der kun sjældent udføres – som at lægge bliktag – medfører at opgaven er dyrere, fordi det er mere sandsynligt, at en specialist skal tilkaldes, da meget få lokale ville kunne blive oplært i en arbejdsopgave som denne.

Når materialer såsom metalplader rekvireres udefra, fjerner man penge fra lokaløkonomien. De har ingen indkomst, de betaler høje omkostninger og er afhængige af eksterne materialer, færdigheder, takster og transport. Udskiftningen af stråtag er derimod en mulighed for læring og at videreføre de familiære færdigheder og metoder med lokale materialer. Det er derfor en god ting, lokalt set, at tagene ikke holder længere end 5 år.

TAGETS TILSTAND

Siden færdiggørelsen har bygningen gennemgået to våde sæsoner. Overordnet har det kun været nødvendigt med det forventede vedligehold, der så har fungeret som videre træning og oplæring. Generelt drejer dette sig om udskiftningen af det ydre lerpuds på adobe murstensvæggene, som regnen har skyllet væk.

Taget pådrog sig nogle skader, fordi rørene var blevet lagt for tyndt og tagets store størrelse og form, gør taget mere udsat. De store åbninger i facaden gør at vinden har blæst dele af taget op, og derfor beskadiget taget hurtigere end forventet.

Løsningen på det er nu at justere tykkelsen og fastgørelsen. Dette har to fordele. A: det vil gøre taget tungere og sværere for vinden at blæse op og B: det vil reducere, hvor meget græsset bliver udsat for vejret. Dette vil sørge for at taget varer længere. Der vil ikke være et stort problem med fugt i det tykkere tag, fordi nedbøren kommer i byger i regnsæsonen, og der ellers er tørke i 7-8 måneder om året. Alternativt kan man undersøge andre muligheder, såsom at lægge et ler- eller kalklag oven på stråene, hvilket vil øge holdbarheden og holde det nede.

HÅB FOR FREMTIDEN

Siden færdiggørelsen er nabobygningens store stråtag blevet udskiftet med bliktag, pga. stormskade. Vores bygnings tag bliver udbedret og forstærket med de tækkerør, der nu er i overskud fra træbygningen.

Skolen har indtil videre afholdt batikkurser og er på udkig efter flere muligheder for at blive selvfinansieret. Flere af de lokale arbejdere har søgt videre og brugt deres erfaring til at få job i byggebranchen, til fx anlægning af veje. En ny komite kaldet "Banko Foundation" er blevet nedsat for at rådgive og hjælpe skolen med at give positivt afkast.

Det er vores håb, at det vil være muligt for skolen helt at operere som en selvstændig organisation, der er økonomisk stabil, og ikke afhængig af eksterne midler. Dette er den eneste måde hvorpå skolen vil gøre egentlig gavn for lokalsamfundet og -økonomien.

Når vi ser tilbage på workshoppen, dens rolle og bygningens liv, virker det realistisk, at der i fremtiden er en funktion for bygningen og for tækkerresearch. Det kunne blive et fremragende sted at udføre klimatiske og materielle konstruktionseksperimenter, hvor man f.eks. afprøver forskellige tækkemetoder, der egner sig bedre til det brutale og omskiftelige vejr - og til større bygningsværker.

Det første møde på byggepladsen d. 22. juli 2018. Bygningen blev placeret på grunden, og udgravningen af fundamentet begyndte. Teamet bestod af 6 internationale og 24 lokale folk. Det internationale hold skiftes ud undervejs, og de er der mellem to uger og tre måneder ad gangen.

Opstartsfasen omfattede målsætning af bygningen på grunden, udgravning og at skaffe byggematerialer. Sten til fundamentet blev hentet ved håndkraft i bushen og kørt tilbage til site med æseltrukne vogne. Tækkerørene blev købt af lokale og blev lagt til tørre, pga. uhensigtsmæssig opbevaring.

Mens fundamentet tørrede, begyndte vi at lave "adobe-mursten". De blev lavet af jord, strå og vand og presset i form og lagt ud på jorden for at lufttørre.

Fundamentet begynder langsomt at tage form. Det blev lavet af sten af forskellige størrelser i en mørtel af jord og ler, kaldet "poto poto". Fundamentet blev lavet til bænk højde, støbt i en træramme og afsluttet med det mere holdbare kalkmørtel.

Da fundamentet var tørt begyndte vi opbygningen af væggene i stampet jord, og konstruktionen af nordsiden med adobe sten. Hullerne i væggen er designet til at give bedre luftgennemstrømning og lade lys komme ind.

Samtidig med konstruktionen af murene begyndte vi at lave vævede bambuselementer til at være inddækning af tagkonstruktionens sider. Elementerne monteres på metalrammer vi fik lavet i nabobyen Fatoto. Rammerne blev fastgjort på toppen af murene med beton for at sikre stabiliteten.

Da vi fjernede trærammen for de stampede vægge, var første del af bygningen færdig, og det internationale hold tog hjem. Bygningen kunne nu spejles og teknikkerne gentages for anden del af bygningen, som de lokale selv stod for at opføre.

Da metalspærerne var fastgjorte, blev lægterne sat på som underlag til stråtaget. Nogle af kvinderne i byen hjalp med at lave en kalk/ler-blanding for at beskytte adobe murstenene.

Efter at have færdiggjort anden del af bygningen, blev skotrenderne forstærket med blik. Stråtaget blev lagt af de rullede rørmåtter og fastgjort til spærerne. Slutteligt blev bambuselementerne sat på.

Bygningen stod færdig i foråret 2019, og har nu være gennem to regnsæsoner.

Hældningen på taget er forholdsvis lav, da den bærende væg er af stampet jord, og ville blive mere ustabil desto højere den blev bygget. De traditionelle stråttækte hytter har også en relativ lav taghældning, så vi vurderede ud fra det og den forventede korte levetid, at hældningen var acceptabel.

TEKST: JOOST KREUGER, VAKFEDERATIE RIETDEKKERS
FOTOS: PATRICK MIARA, FORMA 6

ET KONTOR I NANTES

I Frankrig er der taget hul på at fremstille og bruge kassetter med tagrør til facadebeklædning – denne beskrivelse og fotos er hentet fra det hollandske tækkeblad, Drijfbord

De præfabrikerede elementer er lavet inden døre,

Med hensyn til stråtage er Holland, set fra et internationalt synspunkt, på alle fronter på forkant. Intetsteds i verden er der lavet lige så mange nye stråttækte huse som i Holland, og intetsteds i verden er organisationen af brancheforeningen så god.

Det ændrer ikke på det faktum, at der undertiden sker meget specielle ting i andre lande. Et godt eksempel er denne kontor-

bygning, designet af det franske arkitektfirma Forma 6 i Nantes, Frankrig. Bygningen "Loire Atlantique" er primært kendetegnet ved facaden af rørkassetter.

Arkitektkontoret skriver:
"Nærheden til floden Loires, og havens fortælling, allegori, førte til, at vi valgte at bruge det naturlige materiale tagrør, som her blevet fortolket på en moderne måde. Tagrør er miljø-

venligt, sundt, isolerende, bæredygtig (findes lokalt) og et af de ældste tagmaterialer".

Som fagmand kan man tvivle på, om facaden er holdbar, og dermed bæredygtig. Om det er smukt? Det er selvfølgelig personligt, og vi er glade for at overlade bedømmelsen til dig. Men bortset fra det er det bestemt anderledes ...

Invitation til småfagskonference Rørvig Centret 24. – 25. april 2020

Kære tækkesvende

Så er det igen tid til årskonference!

I år vil konferencen blandt andet handle om, OK20, arme & ben udfordringer i branchen og organisering. Og så er der sjovt, overraskende underholdning om aftenen. Tilmelding til konferencen sker i din lokale afdeling. Husk at have FIU nr. klar. **Tilmeldingsfristen er 16. april 2020** og sker efter først-til-mølle-princippet!

Der vil også være masser af tid til socialt samvær. Vi håber du vil sende indbydelsen videre til dine 3F kollegaer, så vi kan få samlet så mange tækkesvende som muligt.

Det er en lærerig og spændende konference hvor vi får snakket om, hvad der rører sig i branchen og lært hinanden at kende. Det er altid super sjovt og hyggeligt!

I år skal vi besøge en af Danmarks ældste økologiske landsbyer, Dyssekilde. Vi kører i bus og sejler over fra Rørvig Havn til Hundested.

Vi glæder os til at se dig til nogle spændende og lærerige dage.

Venlig hilsen
Landsbrancheklubben for Tækkemænd

3F betaler ophold, forplejning og kursusgodtgørelse efter gældende regler i din 3F afdeling, samt transportudgifter svarende til DSB's 2. klasse inkl. pladsbillet, gældende fra medlemmets adresse til kursussted.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Adresse:
Rørvig Centret,
Nørrevangsvej 49
4581 Rørvig

FIU nr.: 1999-20-00-51

Ved spørgsmål:
Mark Christensen
Tlf.nr. +45 88 92 02 15

INSPIRATION MIDT I BYEN

I TRE DØGN GJORDE DENNE TÆKKEDE PAVILLON
INDTRYK PÅ MANGE BESØGENDE TIL EN
KULTURFESTIVAL I KOCHI, JAPAN,
DER ER LIDT STØRRE END AARHUS

TEKST: JØRGEN KAARUP
FOTOS: IKUYA SAGARA

Så har det gjort det igen, japanerne – eller rettere den tækkemand, der kaldte sig "Japans mest elegante", Ikuya Sagara. Givet inspiration videre, med udgangspunkt i naturlige materialer. Til gavn og glæde for de mange mennesker, der nu vender søger mod mere balance og større hensyn til den natur, vi alle er afhængige af.

Det var Karneval 00-festival i byen Kochi, hvor 90 japanske kunstnere, kunsthåndværkere og håndværkere taler om og viser natur, kultur, mad og kunst frem.

Materialerne til den fine pavillon er rishalm, træ og bambus, som Ikuya skaffede lokalt, fordi et af temaerne netop var at bruge, hvad der findes i nærområdet.

Pavillonen stod der kun i tre døgn, men blev flittigt brugt og besøgt, som det fremgår af billederne. "Som et cirkustelt", skriver Ikuya til mig og slutter:

"Det er fortsat svært at komme igennem med nyt byggeri med stråtag i Japan, men jeg er sikker på, at en bygning som den her giver folk en ide om, hvad det er, de går glip af. Så jeg fortsætter med mit projekt "Giv os naturen tilbage", og man kan gennem orde-
ne fornemme Japans mest elegante tække-
mands brede grin.

Temaudgave af Tæk forude

I juni sætter Tæk fokus på de imponerende resultater fra 20 studerende på Kunstakademiets Arkitektskole, der i 10 uger har udviklet og nytænkt med strå som udgangspunkt

TEKST OG FOTOS: JØRGEN KAARUP

Repræsentanter fra Tækkelaug og Straatagets Kontor var med som eksterne bedømmere, da 9 projekter med strå som udgangspunkt blev præsenteret på Kunstakademiets Arkitektskole i København den 14. januar.

Særdeles spændende og grundigt arbejde fra de 20 kandidatstuderendes side!

Der var alternative bud på, hvordan der kan tækkes, mere rationelt, med nye arbejdsgange, ved brug af elementer og nye blandingsmaterialer – alle sammen med vægt på naturlige materialer med minimal miljøbelastning og bedst muligt klimaaftryk. Måske noget, en del tækkemænd vil rynke på næsen over, men, som projektets hovedfigur, professor Anne Beim siger: "Langt det meste nytænkning og produktudvikling begynder på den måde".

Anne Beim blev bestyrelsesmedlem i Straatagets Kontor i 2019, og efterfølgende har hun, i samarbejde med den øvrige bestyrelse og undertegnede, arbejdet på at få afprøvet et studieforløb med fokus på tækkede løsninger. Efter sommerferien var det en realitet, at det længstvarende udviklingsforløb med fokus på strå – tagrør og miscanthus - skulle løbe af stablen.

Et lille hold studerende fra Kunstakademiets Arkitektskole dukkede op til binnedagen hos Jørand i september, og i november var hele holdet på skolen i Hadsten for i praksis at få nærkontakt med faget. De følgende 10 uger gik det løs på Arkitektskolen på Holmen i København. Branchekontorets formand, Finn Guld, leverede input og materialer, Thomas Gerner kom med værktøj og materialer og sammen med Sven Jon Jonsen fra Straatagets Kontor var de alle med til at give gode råd, og midt i januar var der så aflevering af projekter med fremlæggelser og eksternt bedømmelse.

Resultaterne er så imponerende, at redaktør Jørgen Kaarup fra Tæk på stedet sagde: "Det her fortjener at blive udbredt til hele tækkerbranchen, så jeg laver et temanummer med jeres projekter".

Det blev der klappet ad. Og jeg glæder mig til at skruer temanummeret sammen, som skal med, når Anne Beim og Thomas Gerner, begge bestyrelsesmedlemmer i Straatagets Kontor, i juni tager til Folkemødet på Bornholm for at fortælle omverdenen, hvad strå og andre naturlige byggematerialer kan bruges til i byggeriet.

Læs også Anne Beims artikel om projektet, som kan ses på Kunstakademiets Arkitektskole frem til 14. april.

TEKST: ANNE BEIM, PROFESSOR,
KUNSTAKADEMIETS ARKITEKTSKOLE, KADK

TÆKKET ARKITEKTUR

- nye byggeteknikker,
æstetik og anvendelse

Hvordan kan tækket arkitektur se ud i fremtidens byggeri? Det giver 20 studerende deres bud på med 9 projekter i en fin udstilling på KADK, Holmen i København.

I en undersøgelse af, hvordan vi som arkitekter kan bidrage til at gøre byggeriet mindre miljøskadeligt og mere økologisk og hermed undersøge hvilken betydning det har for arkitekturen, har 5. års studerende fra kandidatprogrammet; Bosætning, Økologi og Tektonik (BØT/SET) studeret mulighederne i at gentænke anvendelsen af tagrør, tækkehåndværket og "den tækkede arkitektur".

Det er blevet til 9 tektoniske bud der knytter tekniske, æstetiske og kontekstuelle forhold sammen og som viser nye måder hvorpå materiale, byggeteknik og konstruktive principper kan udfordres. Disse bud præsenteres i en udstilling bygget op omkring de fysiske 1:1 modeller fra forløbet suppleret med tegninger, relevante illustrationer og en kort forklarende tekst.

Materialet er resultater fra det særlige forsknings- og innovationsforløb på 5. år i kandidatstudiet ved BØT/SET. I undersøgelseerne her indgår dybe materialestudier, altså studier i de byggetekniske forudsætninger. Derfor indledtes forløbet også med et 2-dages tækkekursus på Den Jydske Haandværkerskole i Hadsten.

Forsknings- og innovationsforløbet udvikles altid i tæt samarbejde med eksterne parter fra byggeriet, i dette tilfælde med centrale videnspersoner fra Tækkelauguet under Dansk Byggeri.

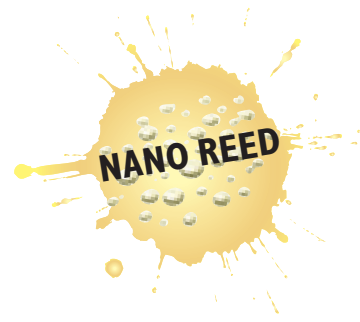
Materialet er planlagt at skulle indgå i KADKs udstillingsdel ved Building Green november 2020

Sted: KADK biblioteket, Danneskiold-Samsøes Alle 50, 1434 Kbh. K.
Tid: 28. februar til 14. april 2020. Mandag - fredag, kl. 9.00-19.00.

KADK og dermed udstillingen var ved redaktionens slutning lukket pga. corona.

Link til bibliotekets hjemmeside.
<https://kadk.dk/nyheder/udstilling-taekket-arkitektur>

Reethandel

E. Prosman b.v.

Prosman Reed + Windows
P.O. Box 3079
NL - 2800 CD Gouda - The Netherlands
Telefon : 0031 - 182 - 37 22 72
Telefax : 0031 - 182 - 37 47 20
E-mail : info@prosman.com
Internet: www.prosman.com
Warehouse Germany:
Am Alten Werk 56
D-21406 Melbeck (near Hamburg)

Prosman Reet + Fenster
Postfach 3079
NL - 2800 CD Gouda - Holland
Telefon : 0031 - 182 - 37 22 72
Telefax : 0031 - 182 - 37 47 20
E-mail : info@prosman.com
Internet: www.prosman.com
Lager Deutschland:
Am Alten Werk 56
D-21406 Melbeck (Nähe Hamburg)

We have weekly arrivals of containers with reed from China in Hamburg for possible delivery to Denmark.

Direct deliveries or deliveries with our truck with crane of:

- Reed from Hungary, Rumania, Ukraine, Austria, Turkey and China.
- Wire, heather, sheets, windows, copper & galvanised chicken wire, tools, copper or ceramic ridge tiles etc.

Wir haben wöchentliche Ankunft von Container mit China Reet in Hamburg für eventuelle Lieferung nach Dänemark.

Direktlieferung oder Lieferung mit unserem Kran-LKW:

- Reet von Ungarn, Rumänien, Ukraine, Österreich, Türkei und China.
- Draht, Heide, Planen, Gaubenfenster, Kupfer und Verzinktem Masschendraht, Werkzeug, Kupfer oder Ton Firstziegel usw.

Med venlige hilsner,
Fam. Prosman

KUNDERNE VIL

HAVE TÆKKEMÆND

MED BYG GARANTI

I 2011 viste en undersøgelse foretaget af YouGov Zapera, at 76 % af dine potentielle kunder foretrækker håndværkere med Byg Garanti. Er du medlem af Dansk Byggeri og Tækkelauger er dit arbejde dækket af Byg Garanti. Det betyder, at du kan bruge Byg Garanti logo og kampagnemateriale i markedsføringen af din egen virksomhed. Er du ikke medlem, så skynd dig at blive det - det betaler sig! Læs mere om fordelene ved at kunne tilbyde Byg Garanti på byggaranti.dk

SÆLGES

*- Kvalitets tækkerør
fra Ukraine og Kina*

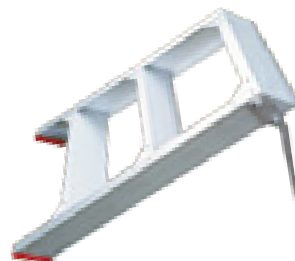
- Egen import af tækkerør
- Bedste kvalitet af rør
- Stor faglig viden
- Salg af perlestaf og mini rustik til beklædning af buede kviste samt gips buer

*Tækkefirmaet
Karsten V. Hansen*

www.straataekning.dk • Tlf. 40 45 22 35

PROFF LETVÆGTS TÆKKESTOLE I ALUMINIUM OG RUSTFRI KROGE

Tækkestole leveres med lovpligtig dansk brugsvejledning.

Skridsikker belægning på øverste trin.

3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12 trin
Med lige kroge
Kroge i 34, 32, 30, 28, 26, 24 cm.

www.Patiscope.com - sales@patiscope.com

Afsender: Straatagets Kontor, Store Torv 9, 8000 Aarhus C

To danske kvinder sammen med landsbyoverhovedet i landsbyen Kassi Kunda, Gambia. Katrine Rhindal Møllmann (t.v.) og Kirstine Bovbjerg Christensen er begge arkitektstuderende og var med til at bygge en tækket håndværkerskole i landsbyen. Alle tre er fint klædt på i anledning af Tabaski, den største højtid i landet. Hvert familieoverhoved slagter en buk for at hylde Abraham, hvorefter der er kæmpe fælles gilde med spisning og dans. Derfor bliver der syet fint tøj til lejligheden.

Læs historien fra Gambia inde i bladet.

tæk